

8 Mayıs 1967

No. ....

Ülke (Ankara)

sahne

Eleştirmen "I-lh,, derse Metin AND

İSTE eleştirmenliğin gücü. Bir iki haftadır basım, kamu oyunu ilgilendiren Lâle Oraloğlu'nun bugünün Türkiye'sinde Aristofanes'i savunmak zorunda kalışı, karşısında sağlığı ni ciddi bir biçimde tehlikeye koyup direnmesi, açlık grevi yapması sonucunda bir savaşı kazanması ne denli sevindirici, ne denli soylu bir davranış olursa olsun, temsil bütün bunlardan ön yargılardan aranıp giderek, sanki bunlar olamıyacağına değerlendirmek kolay bir iş değil. Tiyatronun şöyle ikibin yılı aşkın ustasına gösterilen bu saygı duruşuna karşın ne yazık ki Oraloğlu Tiyatrosunun değil Aristofanes'i fakat sudan bir bulvar güldürüsünün bile hakkını veremeyecek sanatçıları hiç de sücek Mayıs gecelerinde olumlu bir izlenim bırakmadı.

Oyun yalnız şu sıralarda içte ve dışta barışa susamışlığı dile getirmekle kalmıyor, yurt yönetimini daha çok duymak istediğimiz kadınlarımızı istiklendirmesi, toplum içinde açık oturumlar, ölüm yürüyüşleriyle, açlık grevleriyle ve türlü dire

niş yöntemleriyle ortak mutlulukta hepimizin sorumluluğu hatırlatılmaktadır. Erkekleri barışa zorlamak için bütün Yunan kadınının erkeklerine karşı sex grevine gitmeleri, ve bir süre sonra bu zorlu perhize dayanamayan erkekler kadınların isteklerine boyun eğmeler, Panhellen birliği ve barışı sağlanmış olur. Lysistrata Aristofanes'in en iyi kurulu oyunlarından birisidir. Engellenmeyen bir gelişme ile oylar dizisi doruk noktaya akıcı bir biçimde ulaşır, ve oyun hermen ardından çabucak bir çözüme varır. Oyunun örgüsünde gevşek dokudan kaçınılmış, ilgi siz yerler ayaklanmış, tekrarlardan kaçınılmış, çabuk, tutuklu bir gelişim içinde verilmiştir. Kişiler başarıyla ve renkli bir biçimde çizilmiş olmalarına rağmen bunların kişiliklerinin, özelliklerinin olayların akışında belirli bir etkileri yoktur. Korunun kadınlar ve erkekler diye ikiye bölünüşü, bunların çatışmaları oyununa çatışma sını belirgin kılmaktadır. Oyunda direnmenin içerdelen gevşemesi, Lysistrata'nın zavıf kişiliklere güç verip, birliği yeni

den sağlaması, karı ve koca arasında önce kan evlilik bağı, İsparta ve Atina temsilcilerinin karşılaşması, Lysistrata'nın İsparta'ya Atina'ya karşı Atina'nın İsparta'ya karşı ödevlerini belirtmesi, uzlaşma, ve seyircilere lâf atmayla sona erişiyle tam Yunanlıların ölçü, denge, uyum anlayışına uygun bir eser.

Eseri sahneye koyan Erol Keskin'in yaptığı işe «uygulayan» denmiş. Gerçekten de daha iyi bir nitelendirme bulunmazdı. Bu uygulamayla Erol Keskin Aristofanes'in oyununun gerektirdiği niceliğe ve niteliğe erişmekten çok uzak olan Oraloğlu topluluğu na oyunu uydurmak için anlaşılabilir hayli uğraşmış, fakat gene de başarmış olduğunu söylemek güçtür. Oyunun müzik, dans, koro söylemesi, giyim kuşama oyuna gösterişli bir temsil kılmak gibi olanaklar hemen hiç kullanılmamıştır. Dekorun soyut fakat beceriksiz mimarisi, oyuncuların söz, hareket gibi önemli araçlarındaki yoksulluğuyla oyun ancak yer yer kaba nükteleri ne gülünen bir Aristofanes karikatürü olmuş çık

mış. Belki temsilin ille de olumlu yönlerini bulmak gerekirse bunların Lysistrata'da ağırlığı duyan Lâle Oraloğlu'nun oynayışı ile kimin olduğu belirtilmemiş oyunun çevirisini olduğunu söyleyebiliriz.

Fakat temsilin bütün savrulduğuna rağmen, bugün Devlet Tiyatrosunun asıl görevi olan temel eserleri bir yana itip topunu boşlamışken, kendi yağıyla kavruyan bir tiyatronun Aristofanes'e sahip çıkması, bunlarla kalmayıp oyununun savunmasını bir ölüm kalım sorunu olarak ortaya koymasını gene de alkışlayalım.

Oraloğlu Tiyatrosu bir de belki kendi boyuna ve olanaklarına uygun sudan bir güldürü de oynadı. Bu da sex üzerine bir aşk üçgeni: Leslie Stevens'in «Elilik Dola-bi». Uğraşları sex üzerine başkalarına ders vermeye olan bir karı koca ile, onların kitapdaki bilgilerini sınamak için yularına tepeden inme gelen azgın, dışa dönük, taşkın bir İsveçli kız, bir de unuttuğundan söyleyemeyen bu yava novunu seyretnmek zorunda kalarımamam bir yığın tiyatro seyircisi.